

מתוך שלא לשמה יבוא לשמה

איך מחברים ילד לעבודת השם דרך המעשה היומיומי הקטן, לא רק דרך המילים הגדולות

מאת: הרב יחיאל יעקובזון

תוכן העניינים

פרק א – היסוד התורני: מתוך שלא לשמה

"לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה" · אין עוד מלבדו — לרומם את החומר, לא לברוח ממנו

פרק ב – "שלא עשני גוי": כשהעבודה כבדה מנשוא

הבחור שרצה לוותר על ברכה

פרק ג – השאלה ששינתה הכול

"יש לי שאלה" — בלי שאלה · אנו נועלים ומקבלים שכר

פרק ד – מהמעיל ועד הנעליים

יד ימין, ואחר כך יד שמאל · חבר הנעליים שסירב לפרס

פרק ה – אנו משכימים והם משכימים

תפילת רבי נחוניא בן הקנה · "בבית שלנו מגדלים רק מצליחנים"

פרק ו – הטעות שאסור לחזור עליה

כשכל התסכול מתחבר לתפילה · "לעולם יהא אדם" — קודם כל, אדם

השיעור הזה בנוי סביב כלל יסודי אחד בעבודת השם — "מתוך שלא לשמה בא לשמה" — ובוחן אותו לא כרעיון מופשט, אלא ככלי חינוכי ממשי. איך מלמדים ילד להתחבר לעבודת השם באמת, לא רק לבצע אותה? התשובה, כפי שתתברר, עוברת דרך הדברים הקטנים ביותר: איך נועלים נעל, איך לובשים מעיל, ומתי קמים בבוקר.

פרק א

היסוד התורני: מתוך שלא לשמה

בפרק זה:

- המקור בגמרא: אין דרך להגיע לעבודת השם "לשמה" בלי לעבור קודם דרך "שלא לשמה"
- יסוד הבחירה על פי ר' דסלר: בריחה מסבל או השגת הנאה
- העיקרון "אין עוד מלבדו" ותפקידו של היהודי לרומם את החומר

"לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה"

יש עיקרון תורני שמופיע בכמה מקומות בש"ס, בשם רב יהודה בשם רב, מגדולי אמוראי בבלי:

"לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה."

פסחים נ, ע"ב; סוטה כב, ע"ב

רוב המפרשים מבינים שאין שום דרך אחרת בעולם להגיע לעבודת השם "לשמה" — כלומר, עבודה שהאדם מתחבר אליה באמת, חש בה סיפוק ורוממות ומשמעות — בלי לעבור קודם דרך שלב ה"שלא לשמה". ברמה שלנו, "לשמה" פירושו הרגשת סיפוק, תחושת רוממות, הרגשה של "אני בסדר" — ו"שלא לשמה" הוא כל מה שקודם לזה: קיום מצווה לא מתוך תחושה פנימית, אלא מתוך הרגל, לחץ חברתי, או סתם ציות.

מאחורי הכלל הזה עומדת תפיסה עמוקה יותר, המובאת בשם ר' דסלר בקונטרס הבחירה: לכל פעולה אנושית, בלי יוצא מן הכלל — של צדיק ושל רשע כאחד — יש רק שתי מטרות אפשריות: לברוח מסבל, או להשיג הנאה וסיפוק. אין אדם בעולם שינוע אצבע במודע מסיבה שלישית. ההבדל בין צדיק לרשע אינו בכך שלצדיק יש מניע אחר — אלא בכך שהצדיק, בתהליך שמתחיל דווקא ב"שלא לשמה", לומד להינות מהנאה רוחנית, ומעדיף לסבול סבל גופני ובלבד שלא לחוות סבל רוחני. הרשע להפך.

אין עוד מלבדו — לרומם את החומר, לא לברוח ממנו

למה בכלל ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו כך שאף אחד לא יכול להגיע לדרגת "לשמה" בלי לעבור דרך "שלא לשמה"? התשובה נעוצה ביסוד עמוק: עיקר עבודת השם של יהודי היא לבטא בהתנהגותו, בחייו ובמעשיו, שאין עוד מלבדו — שאין בעולם שום דבר, אבל ממש שום דבר, שהקדוש ברוך הוא לא ברא אותו. מי שחושב שיש בעולם, בחומר, בגוף האדם, במהלכי הבריאה, "משהו שטני" — כפר בעיקר. כל מה שקיים בבריאה, רק הקדוש ברוך הוא פעל אותו.

אם אדם היה יכול להגיע לעבודת השם "לשמה" בלי לעבור קודם דרך "שלא לשמה", היה בכך חור בקומת האדם. כי "שלא לשמה" פירושו שאתה לוקח דברים שאינם מחוברים באופן טבעי לעבודת השם, והופך אותם לסולם של התקדמות. כשילדה משתמשת בסוכריה כדי לגרום לעצמה ללמוד תורה, היא הפכה את הסוכריה לחלק מהסולם של עבודת השם — היא הראתה איך גם בזה משתמשים לעבודת השם.

עיקר התפקיד שלנו, אם כן, אינו להוכיח שיש בורא עולם, ואפילו לא רק להדגיש שיש שכר ועונש — אלה יסודות חשובים, אבל לא העיקר. עיקר התפקיד הוא להדגיש שאין עוד מלבדו: לרומם את החומר, לקדש אותו, ולא לברוח ממנו. אישה שעומדת עם סידור ומתפללת — מקיימת מצווה גדולה, אבל עדיין לא הראתה בזה "אין עוד מלבדו", כי יש חלק בחיים ששייך "לעולם הזה" וחלק ששייך "לעולם הבא". "אין עוד מלבדו" מתגלה דווקא כשלוקחים את הארוחה, את הסוכריה, את הנעל — את כל מה שנראה חילוני לגמרי — ומחברים אותו לעבודת השם.

"שלא עשני גוי" — כשהעבודה כבדה מנשוא

בפרק זה:

- סיפור: בחור ישיבה מצטיין שביקש לוותר על ברכת "שלא עשני גוי"
- מה הסיפור הזה חושף על המשבר החינוכי סביב "לשמה" ו"שלא לשמה"

הבחור שרצה לוותר על ברכה

"אולי תזכה להיכנס לגיהנום" — הברכה שהפכה לקושיה

בחור ישיבה מצוין, מהטובים ביותר, פנה יום אחד בבקשה לא שגרתית: "אני רוצה לוותר על ברכה אחת מברכות השחר." הוא הבהיר שאין זו בקשה הלכתית טכנית — "זה סוג שרק אתה יכול לתת לי." הברכה שממנה רצה להיפטר הייתה "שלא עשני גוי".

ההסבר שלו היה מפתיע בכנותו: "אם הייתי גוי, ומקיים שבע מצוות בני נח, הייתי זוכה לגן עדן — ידוע וכתוב בגמרא. לקיים שבע מצוות בני נח, בשביל בחור ישיבה, זה כמו משחק ילדים. יושר בממונות, כמה חוקים בסיסיים — כלום. ומה שהייתי עושה מעבר לזה היה בונס. אבל עכשיו, כשאני חרדי, בן ישיבה, המצוינים שבישיבה אומרים לי: 'אולי תזכה להיכנס לגיהנום.' איך אתה רוצה שאני אברך 'שלא עשני גוי' על מצב כזה?"

הבחור לא היה יחיד בתחושתו. כשהעלה את השאלה בפני קבוצת חברים, רק שניים או שלושה מתוכם טענו שהם יכולים לברך את הברכה הזאת בשמחה אמיתית — וגם מהם, המחבר לא היה בטוח שכולם כנים. הרוב, כשעצרו לחשוב על זה באמת, הרגישו את אותו מתח: תורה ומצוות, שאמורות להיות מקור לשמחה ולזכות, מורגשות לעיתים כעול שמכביד דווקא על מי שמקבל עליו יותר ממנו.

הסיפור הזה, על כל הקושי שבו, הוא בדיוק נקודת הפתיחה לנושא של הפרק: אם רוב הציבור בקושי מרגיש שמחה אמיתית בקיום המצוות, ואם המערכת החינוכית שלנו לא נותנת שום כלים להתמודד עם המתח הזה — יש כאן בעיה חינוכית יסודית. לא בעיה של אמונה, אלא בעיה של **חוסר במסורת חינוכית** שיודעת להוביל מ"שלא לשמה" אל "לשמה" בפועל.

השאלה ששינתה הכול

בפרק זה:

- סיפור אישי מילדות המחבר: השאלה שהוא שאל את גדול הדור, בלי לתכנן אותה מראש
- התשובה — משל הנעליים — ומה שהוא מלמד על "לך ה' חסד"

"יש לי שאלה" — בלי שאלה

חלום בהתגשמותו, ובלי מילה בפה

בילדותו של המחבר, ליד ביתו, עמדה ישיבה שבה למד גדול הדור. מדי יום, בדרך חזרה מהתלמוד תורה, היה עובר ליד רחבת הישיבה. באיזשהו שלב, מבלי לתכנן זאת, פיתח הרגל: לעמוד כמה דקות בין האנשים ולדמיין לעצמו שהוא ניגש לרב ושואל אותו שאלה — פנטזיה של ילד, לא באמת תוכנית.

ויום אחד, בלי אזהרה, יצא הדבר מהפה עוד לפני שהספיק לחשוב: "יש לי שאלה." הרב התקרב, חיך חיך שהיה — במילותיו — "ממיס בני אדם", ושאל: "מה השאלה?" והילד, שמעולם לא באמת חשב על שאלה קונקרטית, קפא. המוח נעטם כליל. כולם עמדו, מצפים, מסתכלים — "כמעט נס", כפי שהוא מתאר זאת. מתוך הלחץ העז, ולמרות אזהרה פנימית שזו שאלה גרועה שכבר קיבל עליה תשובה משכנעת בחדר, יצאה השאלה בכל זאת:

"הקדוש ברוך הוא רוצה לזכות אותנו — אז למה, ככל שיש יותר מצוות, כך יש יותר קשיים ויותר נכשלים? אם הוא רוצה שיהיה לנו כיף, למה לא להוריד את הדרישות?"

"בן חמוד שלי, תחשוב על נעל ימין ונעל שמאל"

הרב, בלי להיסחף לפילוסופיה, פנה לילד המבוהל בנימה רכה: "בוא נחשוב רגע על תחילת היום. אתה יודע איך נועלים נעליים?" הילד, שלא הבין לאן זה הולך, ענה במיומנות: "קודם נועלים נעל ימין, אחר כך נעל שמאל, אחר כך קושרים שמאל, ואז ימין." "יפה מאוד," אמר הרב, "אתה מקיים את זה בשמחה?" "האמת, לא בדיוק. קצת מעצבן, צריך להתעסק בזה."

"עכשיו תחשוב על ילד גוי, שלא למד תורה מימיו. איך הוא נועל נעליים בבוקר? הוא לא יודע לקשור אחת ואחר כך את השנייה — הוא פשוט דוחף את שתי הרגליים ביחד." הילד ניסה לדמיין, וידע מיד שזה לא נכון — "כל אדם נועל אחת ואחר כך שנייה." "בדיוק," אמר הרב. "כל החיים שלך, עשרות אלפי פעמים, אתה תמיד תנעל נעל אחת ואחר כך את השנייה, תקשור אחת ואחר כך את השנייה. אתה תתרגל, זה לא יהיה קשה. וכל החיים שלך אתה עושה את המצווה הזאת בלי שעשית שום דבר מיוחד. אנחנו עושים בדיוק אותו מעשה שהם עושים — פעמיים ביום, ארבע פעמים ביום, אלפי פעמים בשנה, עשרות אלפי פעמים בעשור. הם נועלים ואינם מקבלים שכר. אנחנו נועלים ומקבלים שכר. הם קושרים ואינם מקבלים שכר. אנחנו קושרים ומקבלים שכר."

ואז, כמסכם: "כתוב בתהלים: 'לך ה' חֶסֶד, כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׁהוּ'. אם הקדוש ברוך הוא משלם לאדם כמעשהו, זה צדק — משכורת, לא חסד. אבל האמת היא שנגיע לבית דין של מעלה ונראה שכמעט לא עשינו כלום: כל קושי שבא עלינו בחיים היה בין כה תוכנן להיות שם — הבחירה שלנו הייתה רק אם לקבל אותו בדרך של תורה, ובזכות זה קיבלנו עליו שכר."

"לך ה' החסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו."

תהלים סב, יג

בפרק זה:

- איך הטעם התחיל להתרחב לכל פעולה יומיומית — מהמעיל ועד שעון היד
- סיפור: החבר שסירב לפרס האחרון, כי הבין את המשמעות של "שלא לשמה"

יד ימין, ואחר כך יד שמאל

הטעם שגילה הילד באותו יום לא נשאר תיאורטי. באותו חורף, כשלימד הרבי בחדר שגם בעטיפת מעיל יש להקפיד: קודם יד ימין, ואחר כך יד שמאל — הרגיש הילד שמחה בלתי צפויה. "פתאום מישהו יחזיק לי את המעיל, ואני יכול להכניס ידיים? אני כובש כוח, כל החיים שלי לובש מעיל ומרוויח מצווה." הוא סיפר לחברים בהתלהבות, קפץ הביתה בריצה, פתח את הדלת וצעק לאמו: "גם גרביים! גם גרביים!" אמו, שסיפרה לו על כך שנים אחר כך, חשבה שהתלהבותו מוזרה — אבל היא הייתה שיקוף אמיתי לתחושת "עושר" שילד יכול להרגיש כשהוא מגלה שאלפי פעולות יומיומיות שהוא עושה בין כה ובין כה, יכולות להיהפך למצוות.

כשהגיע לבר המצווה, קנה לו סבו שעון יד — פריט יקר ונדיר באותם ימים. הוא התחנן בפני אביו לברר אם יש עניין הלכתי לענווד את השעון דווקא על יד ימין, כדי להרוויח עוד "מצווה" בכל פעולה יומיומית. חיפשו, על פי הלכה ועל פי קבלה — ולא נמצא מקור לכך. "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" — לפעמים אין מקור, ולפעמים יש. אבל התחושה של "כמה מהיום שלי כבר קשור לעבודת השם" נשארה, וזו הייתה בדיוק הנקודה.

"בגללך" — למה החבר ויתר על הפרס האחרון

חבר ילדות, שלמד עם המחבר בחברותא, נאלץ להישאר אצל משפחתו שבועיים כשהוריו נסעו לשליחות באוסטרליה. הוא לא רצה בכך, ובני המשפחה תמכו בו. ההורים, כדי לעזור, הציעו לו סדרת פרסים אם יקבל את המצב בשמחה: פרס לכל שלב שבו יביע הסכמה מחודשת. המחבר, כילד בעל "חוש חינוכי" (כלשונו), ייעץ לחברו שלא להסכים מיד לכל פרס, אלא למתוח את המשא ומתן — וכך זכו שניהם, בשותפות, לחמישה פרסים.

הפרס הרביעי היה זוג נעליים לגברים עם שרוכים — בישראל של אותם ימים היו אלה עדיין נדירות, אבל דוד באוסטרליה, ממשפחת כוהנים, מצא בהן משמעות: מנהג המשפחה היה שגם לפני בר המצווה, הילדים עולים לדוכן לברכת כוהנים, וצריך אז לשחרר ולשרוך מחדש את הנעליים בכל פעם. החבר, כשהגיע לפרס האחרון, סירב לקבל אותו.

"למה?" שאל המחבר, מופתע. "בגללך", ענה החבר. "בגלל הסיפור עם הרב שסיפרת לי." "אבל זה לא קשור", התעקש המחבר, "הרב אמר שאם צריך לקשור — תקשור, וזו מצווה. זה לא סותר את קבלת הפרס." "אני יודע", אמר החבר, "אבל אני לא רוצה שווה כסף בשביל להרוויח את הקושי הזה עצמו. הקושי בקשירת השרוכים — אני רוצה שהוא עצמו יהיה הרווח, לא רק תוצר לוואי."

המחבר מודה שבזמנו לא הבין באמת את ההיגיון — רק שנים אחר כך תפס: החבר הרגיש בחוש את הכיף של השרוכים, ולכן היה מוכן למסור נפש כדי לקשור אותם בשביל להרוויח מצווה — לא כתוספת לפרס, אלא במקומו. זו כבר דרגה מתקדמת יותר של אותו עיקרון: לא רק להתחשב ב"שלא לשמה" כשלב הכרחי בדרך, אלא להתחיל לחוש בו טעם ממשי.

אנו משכימים והם משכימים

בפרק זה:

- סיפור: המחבר משכנע חבר לישיבה שלא לוותר על קימה בזמן
- המקור: תפילת רבי נחוניא בן הקנה — "אני משכים והם משכימים"
- סיפור: אביו של החבר — "בבית שלנו מגדלים רק מצליחנים"

תפילת רבי נחוניא בן הקנה

קושיה שהובילה לתשובה עמוקה יותר

שנים אחר כך, כבר בישיבה, נאבק המחבר עם חבר טוב שהתקשה מאוד לקום בזמן לתפילה. באחת מהשיחות ביניהם — כדי לעודד אותו לא לוותר — ציטט לו את דברי הרב מילדותו: "אנו נועלים ומקבלים שכר, והם נועלים ואינם מקבלים שכר". החבר, בחריפות אופיינית, הקשה: "המקור שממנו לקח הרב את המשל — תפילת רבי נחוניא בן הקנה, 'אני משכים והם משכימים' — לא באמת תומך בזה. הרי אם 'אני משכים' פירושו קם שעה קודם כדי להתפלל, ו'הם משכימים' קמים באותה שעה בדיוק לעבודתם — אז אין הבדל בעצם הקימה, רק שאני צריך לכוון שהיה לי קודם. זו שאלה, לא תשובה."

המחבר לא ענה על כך ישירות, ובחר לגשת מכיוון אחר — הכיוון שממנו אכן צמח היסוד המקורי:

"אני משכים והם משכימים — אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים... אני עמל והם עמלים — אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר."

ברכות כח, ע"ב — תפילת רבי נחוניא בן הקנה

אמר המחבר לחברו: "תסתכל מה קורה בעולם. חלכן שהיה מוציא חלב מהפרות עוד לפני עלות השחר, נוהג פרדה ועגלה בקור ובחום, בהתמדה של עשרים שנה — יום יום — כדי להביא בקבוקי חלב לפני שבע בבוקר. אפילו פקידים שמתחילים עבודה בשמונה, קמים ומתכוונים הרבה לפני כן. השאלה מתי בדיוק קמים כלל לא

רלוונטית — קשה לקום בכל שעה. הקושי הוא חמש דקות, עשר דקות, מקסימום חצי שעה של מלחמה עם עצמך — לא משנה אם זה בשש וחצי או בשבע. אז מה ההבדל האמיתי בינינו לביניהם? לא השעה. הרצון."

"מבחינה תורנית, הוסיף, "זה שהקדוש ברוך הוא קבע זמנים — זמן קריאת שמע, זמן תפילה, זמן מנחה — אין זה מקרה. הרגשת העבדות של האדם היא דווקא בעמידה בזמן. אילו יכולנו להתפלל מתי שנרצה, לא הייתה בכך הרגשת עבדות. הבעיה שלך אינה 'איזו שעה', אלא שכשאומרים לך לקום, אתה לא רוצה. וזו בדיוק אותה בעיה שיש לכל אדם, דתי או לא."

"בבית שלנו מגדלים רק מצליחנים"

אותו חבר סיפר למחבר על שיחה שהייתה לו עם אביו, שהעיר אותו לתפילה בפעם הראשונה בבוקר. האב, בלי לדבר כלל על עבודת השם, פנה אליו כך: "תסתכל על העולם החילוני. אין אדם שרוצה להצליח בחיים ואינו לומד את הדבר הכי בסיסי — לקום בבוקר בזמן. כמה כישרון שיהיה לך, כמה שתהיה מוכשר ומבריק — אם אינך מסוגל לשמור על מסגרת, אתה לא שווה הרבה. אצלנו במשפחה יש מסורת: אנחנו לא מגדלים סמרטוטים. אנחנו מגדלים רק מצליחנים. אני ארגיש אותך לקום כל בוקר בזמן, גם אם אצטרך להפוך את המיטה." הוא דיבר על העולם הזה, לא על העולם הבא — ודווקא בגלל זה, ההשפעה הייתה חזקה במיוחד.

בהמשך אותו סיפור, גם החבר עצמו התוודה בפני ראש הישיבה על הקושי, בסגנון אירוני שהיה מקובל בישיבה: "יש לי בעיה אישית — יצר הרע." ראש הישיבה ענה בפשטות: "יש לך יצר הרע? תלחם בו. לכולם יש." הבחור, שקיווה אולי לתשובה מיוחדת, ציפה יותר — אבל דווקא הפשטות הזאת שיחררה אותו מהתחושה שיש לו בעיה חריגה, וסייעה לו להתחיל להתמודד באמת. שבועיים, שלושה, ארבעים יום ברציפות של קימה בזמן — עד שהוא עצמו התחיל להרגיש, לא רק לדעת שכלית, את הכיף שבזה: "אני גבר, יש בי עוצמה, אני כובש את הכביש שאני הולך עליו."

הטעות שאסור לחזור עליה

בפרק זה:

- הטעות החינוכית המרכזית: לקשור את כל התסכול הטבעי דווקא לעבודת השם
- סיפור סיום: הרב אברמסקי ומתנת "לעולם יהא אדם"

כשכל התסכול מתחבר לתפילה

כאן מגיע החלק החמור ביותר של הדיון. כל ילד בעולם — דתי או לא — עובר תהליך של תסכול טבעי כשהוא לומד שיש חוקים שלא זזים. תינוק שנתקל בקיר צועק ומתעצבן, אבל אחרי כמה פעמים לומד שהקיר לא זז, ומפסיק להתעצבן — לא כי התגבר, אלא כי אין לו יותר ציפייה שהמציאות תשתנה. תסכול נוצר רק כשיש ציפייה שלא מתממשת. כל חוק בחיים, גם חוק חברתי, עובר את אותו תהליך אצל הילד: שלב תסכול, ואז קבלה.

הבעיה מתחילה כשמלמדים ילד לקום בבוקר לתפילה מגיל שבע, ומחברים אצלו — בלי כוונה — את כל התסכול הטבעי שיש לכל ילד בעולם, בכל תרבות, סביב קימה מוקדמת, דווקא לתפילה. הילד לא מבין את זה כחוק כללי של החיים ("כל אדם צריך לקום בזמן, תמיד"), אלא כחוק דתי ספציפי ("אני קם כי אני צריך להתפלל"). וכשהתסכול הזה — שהוא בלתי נמנע ואוניברסלי — מחובר רק לתפילה, נוצרת מסקנה מסוכנת בתת ההכרה: "אם לא אהיה דתי, לא אצטרך לקום." התסכול לא נעלם — הוא רק מוצא לעצמו דלת יציאה.

ילד חילוני שלומד לקום בזמן מקבל תמונת עולם נכונה ובריאה: יש חוקי חיים, וצריך לעמוד בהם, נקודה. ילד דתי שלומד לקום רק "לתפילה" מקבל תמונה מסולפת: החוק הזה קיים רק בגלל הדת. כשאנחנו, מרוב חוכמתנו, לוקחים תסכול אוניברסלי, שייך לכל בני האדם, וממקדים אותו דווקא בעבודת השם — אנחנו בעצם עושים לילד עוול חינוכי כפול. במקום ללמד אותו: "כל אדם קם בזמן, וגם אתה קם בזמן לתפילה, כמו שכולם קמים למשהו" — הוא לומד: "קימה בזמן היא דבר דתי."

מתנת הגאון הרב אברמסקי

כשהיה המחבר ילד בן שלוש עשרה, זכה לקבל "מתנה" מהגאון הרב יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שנהג לתת לכל ילד שבא אליו דבר תורה קטן שיישאר איתו. הרב פתח בפסוק המוכר מתפילת שחרית: "לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם יִרָא שָׁמַיִם בְּסֶתֶר וּבְגִלּוֹי". הרב שאל: "איך קוראים את זה?" הילד קרא כפי שהיה רגיל, בהדגשה על "בסתר ובגלוי". "לא", אמר הרב בעדינות, "תקשיב לי טוב, ותנסה להבין. לעולם יהא אדם — נקודה. אחר כך: ירא שמים בסתר ובגלוי."

הפירוש: הדרך הנכונה היא לגדל קודם כל **אדם**. אחר כך — יראת שמים, שתיבנה בעולמו הפנימי, וממילא תבקע להיות גם בגלוי. הדור שלנו, אמר הרב, רוצה ישר "ירא שמים בגלוי" — לדלג ישר לתוצאה הנראית לעין, ולוותר על השלב הראשון, "לעולם יהא אדם", שהוא בעצם כל היסוד שדובר בו לאורך השיעור: מידות, אופי, כלים אנושיים בסיסיים, שדרכם, ורק דרכם, מגיעים בסוף אל היראת שמים האמיתית.

"לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת אִפְלוּ שְׁלֹא לְשִׁמְהָ, שְׁמִתוֹף שְׁלֹא לְשִׁמְהָ בָּא לְשִׁמְהָ."

פסחים נ, ע"ב

וכך, כל התכונות האנושיות — כל נטיותיו של האדם, דחפי ליבו, התאוות, היצרים — הן כולן יצירה אלוקית, וכולן צריכות לדעת כיצד להשתמש בהן, לכוון אותן, ולנתב אותן כלפי מעלה. לא לדחות אותן ולא להכחיש אותן. זו הדרך שממנה, מתוך "שלא לשמה", מגיעים באמת אל ה"לשמה".

מקורות ומראי מקומות

1. פסחים נ, ע"ב; סוטה כב, ע"ב — "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה"
2. ברכות כח, ע"ב — תפילת רבי נחוניא בן הקנה: "אני משכים והם משכימים"
3. תהלים סב, יג — "לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו"
4. נוסח "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי" — תפילת שחרית, על פי ברכות ס, ע"ב

5. ר' אליהו דסלר, "קונטרס הבחירה" — יסוד ההנעה האנושית בין בריחה מסבל להשגת הנאה

6. סיפורים אישיים ועדויות שהובאו על ידי הרב יחיאל יעקובזון מתוך זיכרונותיו וניסיונו החינוכי

נכתב ונערך על ידי:

הרב יהודה טאוב

קרית אתא

ליצירת קשר: 0527139520 📞

שיעורים נוספים של הרב 🎧

ניתן לשמוע עוד שיעורים נפלאים:

קול הלשון - קול תודה: 03-6171190 📻

באתר: www.kol-toda.co.il (https://www.kol-toda.co.il/) 🌐